
Concepte metodologice privind populația

Dr. Andoria Cristina IONIȚĂ
Roxana - Mihaela ȘERBAN
Institutul Național de Statistică

Abstract

În statistica populației se pune accent în ultima perioadă pe un concept nou, cel de populație rezidentă, în special când este vorba despre comparații internaționale. Indicatorul măsoară populația “de facto”, respectiv totalitatea persoanelor care trăiesc în mod obișnuit pe un anumit areal, un anumit interval de timp. Acest articol prezintă diferențele de ordin metodologic între acest indicator statistic și alți indicatori de populație, evidențiind avantajele, dezavantajele, posibilitățile de calcul și limitările sale. Se prezintă o analiză comparativă a indicatorului cu alți indicatori privind populația disponibili în statistica oficială, precum și posibile viitoare soluții pentru producerea periodică a statisticilor privind populația rezidentă.

Cuvinte cheie: populație, reședință obișnuită, domiciliu, migrație

JEL Classification: J10,R23

Introducere

Începând cu runda 2010-2011 de recensăminte ale populației, la nivelul Uniunii Europene s-a pus un accent foarte puternic pe dezvoltarea unor metode de comensurare a populației rezidente, respectiv a totalității persoanelor, indiferent de cetățenia deținută, care au reședința obișnuită¹ pe teritoriul unui stat membru pentru o perioadă de cel puțin 12 luni sau au intenția de a rămâne pe teritoriul respectivului stat o perioadă de minim un an.

Noțiunea de reședință obișnuită a fost legiferată prin Regulamentul nr. 763/2008 al Parlamentului European și al Consiliului privind recensămintele populației și locuințelor, care stipula drept criteriu de recenzie a persoanelor reședința lor obișnuită, dar a fost extinsă aplicarea ei și în alte domenii statistice precum:

---

1. **Reședința obișnuită** reprezintă locul în care o persoană își petrece în mod obișnuit perioada zilnică de odihnă, fără a ține seama de absențele temporare pentru recreere, vacanțe, vizite la prieteni și rude, afaceri, tratamente medicale sau pelerinaje religioase. Se consideră că își au reședința obișnuită într-o zonă geografică specifică doar persoanele care au locuit la reședința obișnuită o perioadă neîntreruptă de cel puțin 12 luni înainte de momentul de referință. Reședința obișnuită poate să fie aceeași cu domiciliul sau poate să difere, în cazul persoanelor care aleg să-și stabilească reședința obișnuită în altă localitate decât cea de domiciliu din țară sau străinătate.

-
- întreaga statistică demografică a Uniunii Europene (statistici privind populația și mișcarea naturală a populației) este guvernată de criteriul reședinței obișnuite, prin implementarea începând cu anul 2013 a Regulamentului nr. 1260/2013 al Parlamentului European și al Consiliului privind statisticile demografice europene;
  - totodată, același regulament solicită statelor membre de a transmite numărul populației rezidente în scopul determinării majorității calificate de vot;
  - statistica migrației, legiferată de Regulamentul nr. 862/2007 al Parlamentului European și al Consiliului privind statistica migrației, în care noțiunile de emigrație, respectiv imigrație sunt definite prin prisma schimbării reședinței obișnuite dintr-un stat membru în altul;
  - statistica sănătății, în care cercetările selective în gospodăriile populației consideră respondenți persoanele care au reședința obișnuită la adresele selectate a face parte din eșantionul anchetei;
- Totodată, în perioada următoare runde 2010-2011 de recensăminte ale populației, Eurostat a solicitat statelor membre recalcularea populației rezidente pentru ultimul interval intercenzitar 2002-2011.

Populația după domiciliu reprezintă numărul persoanelor cu cetățenie română și domiciliul¹ pe teritoriul României, delimitat după criterii administrativ-teritoriale.

Este evident că între cele două noțiuni privind populația există unele diferențe metodologice precum:

- populația după domiciliu include doar cetățenii români, cea rezidentă include persoanele indiferent de cetățenia lor care trăiesc pe teritoriul României la un moment dat;
- populația după domiciliu nu include totalitatea imigranților în România, ci doar pe cei care au obținut cetățenia română;
- populația după domiciliu include un număr de persoane care nu se află fizic pe teritoriul României, dar care își mențin domiciliul în România și au reședința obișnuită în altă țară.

---

1. Domiciliul persoanei este adresa la care aceasta declară că are locuința principală, trecută în actul de identitate (CI, BI), așa cum este luată în evidența organelor administrative ale statului. În stabilirea valorii acestui indicator nu se ține cont de reședința obișnuită, de perioada și/sau motivul absenței de la domiciliu.

Populația rezidentă versus populația după domiciliu

Principalul avantaj al indicatorului privind populația rezidentă este acela că elimină posibilitatea dublei înregistrări (numărări) a unei persoane în două zone geografice diferite, la un anumit moment de timp.

Indicatorul analizat prezintă o importanță deosebită cel puțin din 3 perspective:

- din perspectiva Uniunii Europene, cunoașterea numărului populației care trăiește efectiv pe teritoriul fiecărui stat membru are o importanță majoră în determinarea majorității calificate de vot în Parlamentul European, dar și în vederea alocării fondurilor europene;
- din perspectivă națională, cunoașterea repartiției teritoriale a populației rezidente ajută Guvernul în planificarea și implementarea unor politici corecte de repartizare a resurselor, de dezvoltare a infra-structurii, de realizare a unor investiții strategice, de construire a unor unități sociale etc.;
- din perspectivă locală, administrația publică locală este interesată să cunoască pe de o parte, numărul persoanelor care au pot, la un moment dat, avea nevoie de diverse servicii sociale (unități sanitare, de învățământ, infra-structura de transport etc.), iar pe de altă parte care este numărul real al potențialilor plătitori de taxe și impozite locale, putând astfel să-și programeze corect veniturile și cheltuielile viitoare.

Principala utilizare a numărului populației după domiciliu este cel electoral. În condițiile creșterii fenomenului migraționist în România, indicatorul privind populația după domiciliu își pierde din importanță, acesta servind la continuarea unor serii de date și având un rol în ceea ce privește asigurarea unor comparații istorice între perioada actuală și cele anterioare anului 1989.

Dacă în perioada comunistă, între cei doi indicatori privind populația nu existau diferențe la nivel național, nivelurile acestora diferind când era vorba despre sub-diviziuni ale țării (județe sau localități), în perioada curentă cei doi indicatori diferă atât la nivel național cât și la nivel teritorial.

La 1 iulie 2012, diferența dintre populația după domiciliu și populația rezidentă a fost de 2.341.683 persoane. Ierarhizarea județelor după mărimea lor în funcție de cei doi indicatori de populație se prezintă astfel:

- ❖ În funcție de populația după domiciliu:
  - 3 județe (Municipiul București, Prahova și Iași) au peste 800 mii persoane;

-
- 6 județe (Dolj, Cluj, Timiș, Suceava, Bacău și Constanța) au între 700-800 mii persoane;
  - 5 județe (Mureș, Bihor, Brașov, Galați, Argeș) au între 600-699 mii persoane;
  - 3 județe (Maramureș, Dâmbovița și Neamț) au între 500-599 mii persoane;
  - 9 județe (Teleorman, Vâlcea, Sibiu, Botoșani, Olt, Vaslui, Arad, Hunedoara și Buzău) au între 400-499 mii persoane;
  - 10 județe au între 300-399 mii persoane;
  - 6 județe (Covasna, Tulcea, Sălaj, Giurgiu, Mehedinți și Ialomița) au între 201-299 mii persoane.

- ❖ În funcție de populația rezidentă:
  - 3 județe (București, Prahova și Iași) au peste 700 mii persoane;
  - 7 județe (Argeș, Bacău, Suceava, Dolj, Constanța, Timiș și Ialomița) au între 600-700 mii persoane;
  - 5 județe (Dâmbovița, Galați, Mureș, Brașov și Bihor) au între 500-599 mii persoane;
  - 7 județe (Botoșani, Olt, Arad, Hunedoara, Buzău, Maramureș și Neamț) au între 400-499 mii persoane;
  - 12 județe au între 300-399 mii persoane;
  - 6 județe (Caraș-Severin, Bistrița-Năsăud, Sălaj, Giurgiu, Mehedinți și Ialomița) au între 201-299 mii persoane.

În funcție de diferențele dintre numărul populației după domiciliu și cel al populației rezidente, cele mai mici diferențe se înregistrează în județele Giurgiu (176 persoane), Dâmbovița (19.164 persoane), Călărași (19.209 persoane), Maramureș (20.243 persoane) și Covasna (21.204 persoane), iar cele mai mari în Municipiul București (270.578 persoane) și în județele Bacău (139.733 persoane), Neamț (118.978 persoane), Suceava (105.997 persoane) și Galați (105.400 persoane). Singurul județ în care populația rezidentă este mai mare decât cea după domiciliu este județul Ilfov (cu o diferență de 53.069 persoane).

Ierarhizarea județelor în funcție de numărul populației după domiciliu și respectiv numărul populației rezidente, la 1 iulie 2012 este prezentată în Anexă.

Dificultăți în determinarea numărului populației rezidente

Există două posibilități prin care se poate măsura statistic populația rezidentă, și anume:

- desfășurarea unui recensământ tradițional, în care întreaga populație prezentă pe teritoriul unui stat este recenzată și i se solicită să declare adresa unde își are reședința obișnuită,
- existența informației privind reședința obișnuită a fiecărui locuitor al țării respective în una sau mai multe surse administrative cu acoperire națională.

Trebuie subliniat faptul că intenția de a rămâne pe teritoriul unui stat o perioadă de cel puțin 12 luni nu poate fi măsurată decât printr-un recensământ.

Potrivit legislației Uniunii Europene enumerată mai sus, România este obligată să măsoare populația rezidentă atât cu ocazia recensămintelor, cât și intercenzitar, cu periodicitate anuală.

În ceea ce privește România, dificultatea demersului de a măsura anual populația rezidentă derivă din faptul că noțiunea de reședință obișnuită **este doar o noțiune statistică**, ea neavând un corespondent legislativ. În toate actele oficiale și în toate sursele administrative ce privesc populația se utilizează adresa de domiciliu a persoanei, nu cea de reședință obișnuită. Prin urmare, nici o sursă administrativă din România nu stochează informația privind adresa unde persoana își are reședința obișnuită.

Utilizarea metodei componentelor pentru calculul intercenzitar al populației rezidente, prin care numărul populației rezidente la momentul t este determinat prin actualizarea numărului populației rezidente la momentul $t-1$ prin adăugarea numărului nașterilor petrecute între momentele $t-1$ și t , scăderea numărului deceselor și respectiv, adăugarea soldului migrației internaționale.

Dacă problema evidenței nașterilor și deceselor după reședința obișnuită a persoanelor ce trec prin aceste evenimente a fost rezolvată în sistemul statistic național (prin colectarea acestor informații în buletinele statistice de naștere și respectiv de deces, problema soldului migrației internaționale nu are încă o soluție viabilă și de perspectivă. Fenomenul migraționist a fost până în prezent măsurat pe baza unor date administrative cu privire la numărul persoanelor străine care solicitau drept de ședere în România și respectiv, al datelor referitoare la cetățenii români care renunțau definitiv la domiciliul din România. Odată cu liberalizarea dreptului de liberă circulație în interiorul Uniunii Europene, în România a apărut și s-a dezvoltat fenomenul de migrație internațională temporară, prin care o serie de cetățeni români părăsesc teritoriul țării pentru o perioadă de timp, stabilindu-și reședința obișnuită în străinătate,

---

însă își mențin domiciliul în România. Aceste persoane, potrivit metodologiei de calcul, intră în numărul populației după domiciliu, însă nu intră în numărul populației rezidente, dacă perioada petrecută în străinătate depășește 12 luni.

Trebuie adăugat faptul că nu există o reglementare legislativă clară, potrivit căreia cetățenii români să aibă obligația de a-și anunța plecarea din țară. Aceeași problemă există și în privința cetățenilor Uniunii Europene care își stabilesc reședința obișnuită în România. Prin urmare, în sursele administrative privind evidența populației există cazuri de neînregistrare a imigranților în România și respectiv, a emigranților din România.

Dacă numărul imigranților nu este încă foarte mare în România, fiind totuși în creștere în ultimii ani, numărul persoanelor care emigrează prin schimbarea reședinței obișnuite în străinătate este semnificativ (circa 2,3 milioane persoane la nivelul anului 2011, estimări realizate de către Institutul Național de Statistică). În aceste condiții, modalitatea de calcul utilizată în trecut pentru calculul numărului populației, pornind de la măsurarea efectuată cu ocazia recensământului populației și utilizând metoda componentelor, nu mai este eficientă.

Soluțiile posibile pentru depășirea impasului existent ar putea fi:

- proiectarea și implementarea unei cercetări selective privind migrația, desfășurată periodic în gospodăriile populației – aceasta nu reprezintă o soluție viabilă din cauza tematicii cercetării statistice, un număr mare dintre cei plecați din țară fiind plecați cu întreaga familie, fapt ce ar conduce la inexistența respondenților eligibili la anchetă;
- proiectarea și implementarea unei cercetări selective privind migrația, desfășurată la punctele de frontieră ale țării – este o soluție deosebit de costisitoare ținând cont de lungimea frontierelor terestre ale României, a numărului punctelor de frontieră rutieră, maritimă și aeriană;
- proiectarea și implementarea unui registru statistic al populației, special gândit și construit pentru a permite estimarea populației rezidente și care să fie alimentat din toate sursele administrative care conțin informații referitoare la populație, locuințe și gospodării, existente în România.

Concluzii

Evoluțiile economice și sociale ale României după integrarea în Uniunea Europeană au determinat un nivel al emigrației internaționale semnificativ care nu a fost însoțit de modificări legislative care să surprindă noile evoluții. Se impun măsuri urgente, de ordin legislativ și administrativ care să permită colectarea și prelucrarea informației referitoare la populația rezidentă. De asemenea, este absolut necesară implicarea altor instituții cu responsabilități în domeniu pentru implementarea noțiunii de reședință obișnuită la nivelul registrelor administrative gestionate de diverse ministere și de către administrația publică centrală și locală.

Acknowledgement

Lucrarea a beneficiat de suport financiar prin proiectul de cercetare științifică “Prelucrare de date, rezolvare solicitări din RPL 2014” 623/12.11.2014.

Bibliografie

1. Regulamentul (UE) nr. 1260/2013 al Parlamentului European și al Consiliului privind statisticile demografice europene: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1410944614505&uri=CELEX:32013R1260>
2. Regulamentul de punere în aplicare (UE) nr. 205/2014 al Comisiei de stabilire a condițiilor uniforme de aplicare a Regulamentului (UE) nr. 1260/2013 al Parlamentului European și al Consiliului privind statisticile demografice europene, în ceea ce privește defalcarea datelor, termenele și revizuirile de date: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1410944544688&uri=CELEX:32014R0205>
3. Regulamentul (CE) nr. 763/2008 al Parlamentului European și al Consiliului privind Recensământul Populației și al Locuințelor, <http://www.recensamantromania.ro/legislatie/>
4. Instiutul Național de statistică, baza de date TEMPO

Anexă

**Ierarhizarea județelor în funcție de numărul populației după domiciliu
și numărul populației rezidente, la 1 iulie 2012**

Populația după domiciliu		Populația rezidentă	
Covasna	230600	Covasna	209396
Tulcea	250653	Tulcea	211117
Sălaj	250735	Sălaj	222570
Giurgiu	281869	Mehedinți	263061
Mehedinți	294913	Ialomița	272221
Ialomița	299880	Giurgiu	281693
Călărași	324089	Bistrita-Năsăud	284874
Bistrita-Năsăud	330388	Caraș-Severin	293275
Harghita	335624	Călărași	304880
Caraș-Severin	337941	Harghita	310994
Ilfov	346548	Brăila	317691
Brăila	367771	Vrancea	338483
Gorj	374271	Gorj	338564
Alba	386319	Alba	340544
Satu Mare	393811	Satu Mare	342880
Vrancea	396100	Valcea	368828
Teleorman	406713	Teleorman	375168
Vâlcea	409329	Vaslui	392306
Sibiu	462298	Sibiu	399488
Botoșani	464590	Ilfov	399617
Olt	465633	Botoșani	408567
Vaslui	467238	Hunedoara	414722
Arad	478418	Arad	430196
Hunedoara	483653	Olt	431048
Buzău	491376	Buzău	447156
Maramures	530852	Neamț	466644
Dâmbovița	535852	Maramureș	475696
Neamț	585622	Dambovita	516688
Mureș	600260	Galați	532796
Bihor	623167	Mureș	549704
Brașov	628598	Brașov	550171
Galați	638196	Bihor	575556
Argeș	655633	Argeș	608961
Dolj	713129	Bacău	612186
Cluj	715827	Suceava	632985
Timiș	733900	Dolj	656787
Suceava	738982	Constanța	684222
Bacău	751919	Timiș	688343
Constanța	771376	Cluj	695584
Prahova	823687	Prahova	759216
Iași	872347	Iași	774124
Municipiul București	2151758	Municipiul București	1881180

Sursa: Institutul Național de Statistică, baza de date TEMPO